

JAK DÁL SE SOUSTAVOU CHKO?

PAVEL DORŇÁK

Ing. PAVEL DORŇÁK

Působí od roku 2002 na Ministerstvu životního prostředí, od roku 2012 vede oddělení chráněných krajinných oblastí.

Stávající soustavu CHKO aktuálně tvoří 26 oblastí, které zauímají celkem cca 14,43 % území České republiky. Tato území chrání nejen typickou či unikátní část krajiny se zachovalým krajinným rázem, ale i dochované přírodní hodnoty a přírodní funkce krajiny.

Je potřebné si uvědomit, že řada z těchto území byla vyhlášena v již dávné minulosti před existencí samotného zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění. Z toho vyplývá množství problémů, jelikož podoba zřizovacích předpisů takových oblastí již mnohdy neodpovídá současným legislativním požadavkům a zejména stávajícím potřebám dostatečné ochrany daných oblastí. Jedná se např. o nejednoznačnost vymezení daného území, neexistenci bližších ochranných podmínek, které by umožnily regulovat aktuální činnosti s možným negativním vlivem na předměty ochrany CHKO či obtížná aplikovatelnost ochranných podmínek atd. V některých CHKO navíc vymezení zón ochrany přírody již neodpovídá stávajícímu stavu přírodních a krajinných hodnot v území a současnému metodickému pojetí vymezení.

Proto ministerstvo životního prostředí postupně „přehlašuje“ stávající oblasti, respektive je nově vyhláší a současně s tím vymezuje nově také jejich zóny ochrany. Touto cestou nastavuje adekvátní ochranu daných území tak, aby byla efektivní, právně vymahatelná a reagovala na stávající potřeby a stav a vývoj v území. Zároveň jsou tímto způsobem zajišťovány požadavky na ochranu EVL, jelikož původní zřizovací předpisy ani vymezení zón ochrany tuto skutečnost nezohledňovaly. Přestože velká část laické i odborné veřejnosti či dokonce přímo pracovníků v ochraně přírody a krajiny těmto aktivitám nepřikládá takovou pozornost oproti vyhlášení zcela nového území v kategorii CHKO, ministerstvo považuje tuto činnost za podstatnou. Nově nastavený režim

umožňuje příslušnému orgánu ochrany přírody získat adekvátní nástroj k regulaci negativních činností, a to způsobem, který odpovídá současným legislativním požadavkům a potřebám ochrany.

Z výše uvedených důvodů ministerstvo v úzké spolupráci s AOPK ČR přistoupilo v posledních letech k přehlášení několika stávajících oblastí, respektive novému vyhlášení CHKO Poodří (zvětšení území o část EVL Poodří mezi Studénkou a Jistebníkem), CHKO Moravský kras (původní zřizovací předpis byl výnos Ministerstva školství a kultury z roku 1956) nebo CHKO Blanský les (nově vyhlášena k 1. 7. 2022), která měla původně jen tři zóny ochrany. V přehlašování stávajících CHKO bude ministerstvo i nadále pokračovat, ukládá mu to mimo jiné i vládou schválená Státní politika životního prostředí ČR 2030 s výhledem do 2050, kde je stanoveno opatření: „Zajištění vhodné legislativní ochrany ZCHÚ, např. aktualizace zřizovacích předpisů, bližších ochranných podmínek a předmětů ochrany...“, a to v rámci specifického cíle 3.2.2 ochrana a péče o nejcennější části přírody a krajiny je zajištěna. Obdobně je tomu i ve vládou schváleném Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR pro období 2020–2025, kde je navrženo opatření 1.2.2.4 Obnova zřizovací dokumentace již existujících ZCHÚ z důvodu zastaralosti zřizovacích předpisů a uvedení do souladu s platným právním řádem a s ohledem na aktuální potřeby ochrany přírody a krajiny. Vedení resortu životního prostředí v červnu tohoto roku přijalo materiál ve věci připravovaných záměrů na vyhlášení CHKO, který tak předurčuje další vývoj prací v souvislosti se soustavou CHKO a potvrdil tak aktivity, na kterých dlouhodobě sekce ochrany přírody a krajiny pracuje. Ministerstvo s AOPK ČR finalizuje zpracování návrhu záměru na přehlášení CHKO Lito-velské Pomoraví, který představuje rozšíření území z důvodu zajištění ochrany EVL. V letošním roce byly započaty přípravy na

zpracování záměru na přehlášení CHKO Bílé Karpaty, v návaznosti na výsledku procesu vyhlášení NP Křivoklátsko bude nezbytné připravit záměr na přehlášení CHKO Křivoklátsko.

Další odbornou a společenskou otázkou je samozřejmě téma doplnění soustavy CHKO a další území. Definiční kritéria této kategorie splňují některá další území v ČR, např. oblast Soutoku či Krušných hor. Kromě definičních kritérií vstupuje do debaty i otázka unikátnosti takového území, tedy to, zda je podobný typ krajiny už v rámci ČR územně chráněn v dané kategorii, či zda je území zranitelné nebo je ohroženo hrozbami, které by mohly nepříznivě ovlivnit jeho dochovaný stav. V neposlední řadě je diskuze o vyhlášení nových CHKO ovlivňována i společenskou poptávkou a je i předmětem politických debat a zájmů. Vyhlášovat nové velkoplošně zvláště chráněné území je smysluplné tam, kde jsou s touto myšlenkou většinou ztotožněni i místní občané a samosprávy, a nejen tedy odborná veřejnost, jejíž podpora je samozřejmě také důležitá.

Materiál schválený Poradou vedení ministerstva uložil zahájit přípravu záměru pro uvažované vyhlášení CHKO Soutok včetně předjednání záměru AOPK ČR se zástupci regionu. Zároveň materiál uložil AOPK ČR zahájit přípravu podkladů pro uvažované vyhlášení CHKO Krušné hory včetně jednání v této věci se zástupci regionu.

Je potřebné mít na paměti, že samotný proces vyhlášení CHKO je dlouhodobý proces, který trvá několik let. Vše to stojí nemalé finanční prostředky a zejména značnou časovou dotaci a úsilí zaměstnanců resortu, kteří se na tomto procesu podílí. Proto je nutno přistupovat k těmto rozhodnutím uváženě a s rozmyslem. Proces vyhlášení CHKO začíná získáním odborných podkladů a provedením analýz, mapováním území apod., následně spočívá v přípravě a zpracování návrhu záměru na vyhlášení CHKO. Ten obsahuje zejména návrh hranice, bližších ochranných podmínek a jejich odůvodnění, návrh cílů ochrany, předmětů ochrany, poslání CHKO, návrh rámcových zásad využívání území, přičemž všechna tato témata jsou předmětem řady odborných diskuzí a hledání optimálního řešení. To se samozřejmě týká i návrhu vymezení jednotlivých zón ochrany. Poté následuje předjednání návrhu záměru na vyhlášení

a návrhu vymezení zón ochrany AOPK ČR v regionu a jejich případná úprava na základě výsledku předjednání v regionu. Teprve pak může začít oficiální projednání záměru na vyhlášení ministerstvem v souladu s § 40 zákona č. 114/1992 Sb., kdy mohou podat proti tomuto záměru námitky vlastníci, obce, kraje a ministerstvo o nich rozhoduje, případně pak ministr o podaných rozkladech. Po nabytí právní moci rozhodnutí o námitkách se zpracovává návrh nařízení vlády, kterým bude CHKO vyhlášena společně s návrhem vyhlášky na vymezení zón ochrany, dále hodnocení dopadů regulace (RIA), tedy vyhodnocení ekonomických a administrativních dopadů. Návrh nařízení vlády a vyhláška se projednávají v meziresortním připomínkovém řízení, Legislativní radě vlády, respektive jejich komisích, teprve poté se návrh nařízení předkládá k projednání ve vládě ČR.

Jak je popsáno výše, vyhlášení CHKO, stejně jako přehlášení těch stávajících, je dlouhodobý proces, který, než dojde ke zdárnému konci, má řadu úskalí. Právě kvalitní příprava podkladů a předjednání ze strany AOPK ČR je zcela zásadní pro následné úspěšné projednání záměru na vyhlášení CHKO dle zákona o ochraně přírody a krajiny. Nedostatečná časová dotace pro tento úsek procesu vyhlášení se většinou negativně projevuje v následných fázích vyhlášení. Navíc samotným schválením vládou proces nekončí. Předávají se podklady k zápisu do Ústředního seznamu ochrany přírody a k provedení zápisu do Katastru nemovitostí, čemuž předchází geometrické zaměření parcel v terénu tam, kde hranice CHKO nerespektuje hranici parcel. Pro nově vymezenou CHKO se připravuje, projednává a schvaluje nový plán péče o CHKO.

V neposlední řadě jsou s vyhlášením zcela nové CHKO spojeny významné finanční náklady. Ať už jednorázové na zajištění budovy a její vybavení pro orgán ochrany přírody, pořízení automobilů apod., tak samozřejmě každoroční provozní, mzdové náklady a náklady na péči o území. To je zejména v dnešní době naráží na limity, jelikož státní rozpočet je ve významném deficitním schodku a není předpoklad, že by se situace v blízké budoucnosti změnila. Naopak, je a bude vysoký tlak na snižování provozních prostředků, včetně mzdových, a tedy personálních kapacit.

A to za situace, kdy již v současnosti regionální pracoviště AOPK ČR jsou personálně podhodnoceny a jen s obtížemi zajišťují v CHKO povinnosti vyplývající ze zákona. Např. profesionální strážní služba v CHKO de facto neexistuje, přestože v praxi v posledních letech dochází k významnému zvýšení návštěvnosti a aktivit v CHKO a k ohrožování předmětů ochrany CHKO. I toto je tedy nutné zvažovat při diskuzi o vyhlášení nových území v kategorii CHKO. Jde totiž také o to, aby, pokud mají být tato území vyhlášena, v praxi opravdu dostatečně a efektivně zajišťovala ochranu přírodních a krajinných hodnot a funkcí, což bez adekvátních finančních prostředků a zajištění personálních kapacit není možné. V opačném případě by pak vyhlášení takového území bylo jen „pouhou proklamativní nálepkou“ na papíře, respektive v Ústřední seznamu ochrany přírody.

